

A KÚRIA
mint felülvizsgálati bíróság

Pfv.I.21.568/2013/5.szám

A Kúria a dr. Takáts Erika ügyvéd által képviselt felperesnek a dr. Bobay Beatrix ügyvéd és dr. Vámbéry Gábor ügyvéd által képviselt alperes ellen öröklési szerződés megszüntetése iránt a Pesti Központi Kerületi Bíróságon 18.P.53.597/2006. számon folyamatban volt perében a Fővárosi Törvényszék 43.Pf.638.731/2008/3. számú jogerős ítélete ellen az alperes által 31. sorszám alatt benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán - tárgyaláson kívül - meghozta az alábbi

í t é l e t e t :

A Kúria a Fővárosi Bíróság 43.Pf.638.731/2008/3. számú jogerős ítéletét hatályában fenntartja.

Kötelezi az alperest, hogy 15 nap alatt fizessen meg a felperesnek 10.000 (tízezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

A le nem rótt 50.000 (ötvenezer) forint felülvizsgálati eljárási illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s

A felülvizsgálati kérelem elbírálása szempontjából irányadó tényállás szerint a felperes jogelődje, valamint az alperes édesanyja házastársak voltak, az alperest 8 éves korától kezdődően közösen nevelték. Ez mindkettőjüknek második házassága volt. A felperes jogelődje az első házasságából született két gyermekével kapcsolatot nem tartott.

1985. június 10-én a felperes jogelődje mint örökhagyó (a továbbiakban: örökhagyó), valamint az alperes mint szerződéses

örökös között öröklési szerződés jött létre, amelyben az alperes vállalta, hogy az örökgyőről gondoskodik, betegsége esetén ápolja, valamint a szerződés aláírását követő hónaptól minden hónap 10. napjáig havi 2.000 forint életjáradékot fizet, viseli a perbeli ingatlanrész közterheit és azt karbantartja. Mindennek fejében az örökgyő az ingatlana 1/2 tulajdoni hányadának örökösül nevezte. Az öröklési jog biztosítására az alperes javára az ingatlan-nyilvántartásba elidegenítési és terhelési tilalom került bejegyzésre.

A szerződésben foglaltak szerint az alperes 1985. június 10-étől 1990. december 31-ig az örökgyő részére havi 2.000 forint összegű életjáradékot teljesített, amelynek átvételét az örökgyő az alperes édesanyja által vezetett naplóban aláírásával elismerte. Az örökgyő a rendszeres járadékfizetésen túl az alperestől egyéb szerződésszerű szolgáltatást nem igényelt.

Az örökgyő házastársa 2000. március 31-én elhunyt, ezt követően az alperes és családja támogatta az örökgyőt, az alperes egyideig főzött, mosott rá, részt vett az ingatlan karbantartásában (tapétázás, kerítésfelújítás). Az örökgyő 2001. augusztus 5-én a felperessel létesített élettársi kapcsolatot. Ezt követően egyetértésben éltek egymással, az élettárs látta el az örökgyőt, a továbbiakban ő főzött, mosott, takarított, gondozta a kertet, majd miután az örökgyő egészségi állapota megromlott, ápolta. 2004 őszén az örökgyő kezdeményezte az alperessel kötött öröklési szerződés megszüntetését. Ettől az alperes elzárkózott, s emiatt a kapcsolatuk megromlott.

Az örökgyő 2006. december 27-én nyújtott be keresetet, amelyben kérte az alperessel kötött öröklési szerződés megszüntetését a Ptk. - 1959. évi IV. tv. - 658. § (1) és (2) bekezdésére alapítottan, arra hivatkozással, hogy az alperes szerződésszerű kötelezettségének nem tett eleget. Hajlandó volt visszatéríteni az alperes által teljesített 130.000 forintot, amely az említett naplóban regisztrált havi 2.000 forintnak felelt meg. Másodlagosan 2007. július 1. napjától a járadék felemelését kérte havi 40.000 forintra, 2008. január 1. napjától havi 60.000 forintra, és öt évre visszamenőleg 2007. január 1-től havi 200.000 forint megfizetését kérte elmulasztott tartási kötelezettség címén.

Az alperes az első és a másodlagos kereset elutasítását kérte. Védekezése szerint szerződéses kötelezettségének mindvégig az örökgyő igénye szerint eleget tett, az örökgyő maga művelte a kertet, tartásra, gondozásra, ápolásra nem szorult. Hivatkozott arra, hogy 1985 júniusától 1990 decemberéig a havi 2.000 forint életjáradékot megfelelően fizette, majd 2006. július 1-jétől havi 10.000 forintot ad postára életjáradék címen, amelyet az örökgyő átvesz. Állítása szerint 1991 januárja és 2006 júniusa között is teljesítette járadékfizetési kötelezettségét, amit tanúkkal kívánt bizonyítani.

A másodlagos kereseti kérelem kapcsán havi 20.000 forint

életjáradék megfizetését vállalta.

Az elsőfokú bíróság ítéletével az öröklési szerződést megszüntette, ezt meghaladóan a keresetet elutasította. Kötelezte a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 136.000 forintot és ennek 1988. március 16-tól, valamint 230.000 forintot és ennek 2007. július 16-tól a kifizetésig esedékes törvényes mértékű kamatát.

Indokolása szerint - alkalmazva a Ptk. 658. § (1) bekezdésében, valamint a Ptk. 591. § (2) bekezdésében és 589. § (1) bekezdésében foglaltakat - az alperes érdemi védekezését annyiban fogadta el, hogy tartási, gondozási kötelezettségének azért nem tett eleget, mert az örökhagyó arra nem szorult rá, személyes előadása szerint azt nem is igényelte. Ugyanakkor azt állapította meg, hogy a járadékfizetési kötelezettségének sem tett szerződésszerűen eleget, az eljárás során nem bizonyította, hogy az 1991. január és 2006. június közötti időszakban is teljesített. Megítélése szerint az örökhagyó magas nyugdíjjal rendelkezett, azonban a betegségei miatt felmerülő orvosi kiadások, gyógyszerköltségek mindenképpen indokolták az általa megjelölt havi 60.000 forint összegű járadék megfizetését azzal, hogy ennek keretén belül az alperes a tartási kötelezettség alól mentesülne. Ezzel szemben megállapította, hogy az alperes az eljárás ideje alatt munkaviszonyban nem állt, a házastársa - saját nyilatkozata szerint - 120.000 forint havi jövedelemmel rendelkezik, kettő egyetemista gyermek tartásáról kell gondoskodniuk, így a havi 60.000 forint megfizetésére nem képes.

Az elsőfokú bíróságnak az volt az álláspontja, hogy az öröklési szerződés alapján a természetben való tartás lehetetlenné vált, a szerződés célját pedig az előzőekben kifejtettek szerint az életjáradéki szerződés sem tudta volna betölteni, ezért a felperes elsődleges kereseti kérelmének adott helyt.

Az alperes által benyújtott fellebbezés folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság határozatát ítéletével - lényegében annak helyes indokai alapján - azzal hagyta helyben, hogy az alperes által időközben teljesített 120.000 forint megfizetésére is kötelezte az örökhagyó felperest, annak törvényes mértékű késedelmi kamatával együtt.

A jogerős ítélet ellen az alperes élt felülvizsgálati kérelemmel, amelyben annak hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatását az öröklési szerződés - örökhagyó haláláig történő - módosításával, a járadék havi összegének 30.000 forintra való felemelését kérte. Álláspontja szerint az eljáró bíróságok a bizonyítékok okszerűtlen mérlegelésével iratellenesen és tévesen állapították meg a tényállást, az arra alapított jogi következtetés jogszabálysértő, a jogerős ítélet a Ptk. 241. §-ába, 658. § (1) bekezdésébe és 589. §-ába ütközik. Érvelése szerint mindkét fél érdekeinek figyelembevételével lehetőség van a

szerződés módosítására. Sérelmezte, hogy az eljáró bíróságok figyelmen kívül hagyták az örökhagyó személyes előadását, valamint élettársának a tanúvallomását, amely szerint kizárólag azt követően nem igényelte az örökhagyó a természetbeni szolgáltatásokat, hogy élettársi kapcsolatot létesített, korábban megfelelően gondoskodott róla. További érvelése szerint az örökhagyó szándéka egyértelmű volt, az ingatlant élettársára kívánta átruházni, ez azonban nem olyan megváltozott körülmény, ami indokolná az öröklési szerződés megszüntetését.

Álláspontja szerint a tanúvallomásokkal kellőképpen alátámasztotta, hogy a járadékfizetési kötelezettségének mindvégig eleget tett, annak összegét önként emelte fel 2.000 forintról 10.000 forintra. Hivatkozott arra, hogy a járadék összege az egykori jövedelme 1/4 részeként került megállapításra, így a jelenlegi 130.000 forintos jövedelme alapján 30.000 forint járadék megfizetése a jövőben sem okoz terhet számára.

Az örökhagyó a jogerős ítélet meghozatalát követően, 2009. augusztus 14-én elhunyt, ezzel az eljárás félbeszakadt, majd I. V.-né élettárs mint végrendeleti örökös jogutódkénti perbelépésével az eljárás folytatódott.

A felperes ellenkérelme a jogerős ítélet hatályában való fenntartására irányult.

Az alperes felülvizsgálati kérelme nem alapos.

A Pp. 270. § (2) bekezdésének és a 275. § (3) bekezdésének együttes értelmezéséből következően az eredményes felülvizsgálat alapja az anyagi jogi jogszabálysértés, vagy az ügy érdemi elbírálására lényeges kihatással bíró eljárási jogszabálysértés megvalósulása.

Az alperesnek a támadott jogerős ítélettel szembeni érvelése azon alapul, hogy az eljáró bíróságok eljárási szabályt sértettek - Pp. 206. § (1) bekezdés -, mivel a rendelkezésre álló bizonyítékok okszerűtlen mérlegelésével, a részben iratellenesen megállapított tényállásra alapított döntésük jogszabálysértő, figyelmen kívül hagyták a Kúria által irányított - a hivatkozott eseti döntésekben megnyilvánuló - bírói gyakorlatot.

A Kúria előljáróban rámutat arra, hogy az alperes a felülvizsgálati kérelmében az elszámolást nem tette vitássá, ezért az e tárgyban hozott jogerős ítéleti rendelkezés nem volt tárgya a felülvizsgálati eljárásnak.

Kétségtelen tény, hogy az a körülmény, miszerint az örökhagyó az alperes szerződésszerű teljesítésére nem minden pontban tartott igényt, azt jelenti, hogy a szerződéstől a felek egyező akarattal eltértek. Ez tehát önmagában még nem indokolja a szerződés

megszüntetését (BH 2002.14.).

Az ügy sajátossága szempontjából ugyanakkor kiemelt jelentősége van annak a ténynek, hogy a perbeli megállapodás vegyes jellegű, részben tartási szolgáltatásokat, részben pedig életjáradéki járadékfizetési kötelezettséget tartalmazó öröklési szerződés. A lefolytatott bizonyítási eljárás adatai - V. Á., dr. Sz. Lné., B. A. tanúvallomásai - nem támasztották alá az alperesnek azt az állítását, hogy 1990. január és 2006. június között is eleget tett a járadékfizetési kötelezettségének. Ezzel szemben az 1990-től eltelt időszakra tényként csak azt lehetett megállapítani, hogy 2006. júniusát követően a havi 10.000 forint járadékokat az örökhagyó átvette, tehát ismételten elfogadta a teljesítést.

Az elsőfokú bíróság által kifejtettek az elsődleges kereseti kérelem kapcsán mindenben helytállóak. Az adott esetben az öröklési szerződés alapján a természetben való tartás teljesítése egyfelől a felek közötti bizalmi viszony megromlása miatt vált lehetetlenné. Másfelől a Kúria figyelemmel volt arra is, hogy szerződésszegés nélkül is bekövetkezhetnek olyan változások, amelyek mellett a szerződés nem tudja betölteni a rendeltetését.

Ez a helyzet indokolja az öröklési szerződés megszüntetését, különösen akkor, ha az eltartott életkora, egészségi állapota miatt - így a jelen ügyben - a természetbeni tartás elengedhetetlenül szükséges, főképpen, ha annak életjáradéki szerződéssé való átalakítása nem jöhet szóba, mert a kötelezett a szükséges járadék megfizetésére nem képes (BDT 2011.2579).

Az öröklési szerződés szerencse jellege nem zárja ki azt, hogy az életjáradék összegét a bíróság mindkét fél érdekében módosítsa, az életjáradék célja nem szűkíthető azonban le az alapvető létfeltételek biztosítására. Az öröklési szerződés a szerződő felek között a Ptk. 241. §-a szerinti tartós jogviszonyt hoz létre, ugyanakkor a Ptk. 658. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezés folytán a Ptk. 589. § (1) bekezdése alapján a felek szerződése akkor módosítható, ha a szerződéskötéskor fennálló helyzethez képest - figyelembe véve a felek kölcsönös és méltányos érdekét - a szerződés az eredeti tartalomnak megfelelően már nem tartható fenn. A szerződés módosításához a Ptk. 241. §-ában foglalt rendelkezéshez képest az nem szükséges, hogy annak változatlan fenntartása lényeges és jogos érdeksérelemmel is járjon (BH 1999.116.).

Az elsőfokú bíróság feltárta mindkét szerződő fél személyi körülményeit és vagyoni viszonyait, a szerződésben vállalt szolgáltatás terjedelmét és mindezt súlyának megfelelően értékelte.

Az infláció a megélhetés szempontjából objektív okból bekövetkezett olyan lényeges változás, amely alapjául szolgálhat az életjáradék felemelésére. Az árak, a megélhetési költségek az 1985-ös

szerződéskötés óta mindkét fél oldalán köztudottan emelkedtek, a körülmények a szerződéskori helyzethez képest utóbb mindkét fél oldalán kölcsönösen megváltoztak. A perben feltárt valamennyi körülményre tekintettel a felperes által kért felemelt összegre szükség volt az örökhagyó indokolt szükségleteinek a szerződéskötéskori szinten történő biztosításához, ezáltal pedig a szerződés céljának a megvalósításához. Az azonban nem vitás, hogy az alperes az eljárás ideje alatt munkahellyel nem rendelkezett, férje 120.000 forintos munkabére állt a négytagú család rendelkezésére, ez pedig nem tette lehetővé a járadék összegének felemelését. Azt pedig a Pp. 275.§ (1) bekezdése kizárta, hogy a Kúria figyelembe vegye az alperesek a felülvizsgálati kérelemben állított havi 130.000 forintos jövedelmét.

A szerződés célját tehát a szerződés módosítása a felemelt járadékkal sem tudta volna betölteni, tekintettel az örökhagyó idős korára, súlyos betegségeire és az ezzel szoros összefüggésben kialakult állapotára, amely miatt az örökhagyónak alapos igénye volt a fokozott, teljes felügyeletet biztosító gondozásra, ápolásra, amelyet az élettársa megfelelően biztosított számára. Az örökhagyó személyes ellátása megkerülhetetlenül szükségessé vált, ami életjáradék fizetésével nem kiváltható. Élettársában támaszra, szerető megértésre talált, tőle várt segítséget.

Helytállóan jutott tehát az első- és a másodfokú bíróság arra a következtetésre, hogy az öröklési szerződés életjáradéki szerződéssé való alakítására sincs lehetőség. Az öröklési szerződés életjáradéki jellegűvé történő átváltoztatása ellen szól, hogy az örökhagyó a kereset előterjesztését követően elhunyt, halála a Ptk. 323. § (2) bekezdése szerint a szerződést megszüntette.

Mindezeket egybevetve a szerződő felek életviszonyainak és érdekeinek, valamint az alperes jövedelmi viszonyainak teljeskörű feltárásával megalapozottan döntöttek a tartási jogviszony megszüntetéséről.

Az pedig, hogy a megállapított tényállás egyes bizonyítékkal ellentétes, de nem ellentétes a bizonyítékok összességével, vagy az, hogy a bizonyítékokból eltérő következtetés is levonható, a felülvizsgálati kérelem teljesítését nem alapozza meg. A bizonyítékok értékelése ugyanis nem a fél, hanem a bíróság mérlegelési jogkörébe tartozik. Az adott esetben a tényállás feltáratlannak sem tekinthető, ezért az eljárás megismétlésére ok és szükség sincsen.

A fentiekre tekintettel a Kúria a másodfokú bíróság jogerős ítéletét a Pp. 275. § (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

Az alperes felülvizsgálati kérelme nem vezetett eredményre, ezért a Pp. 270. § (1) bekezdése alapján alkalmazandó Pp. 78. § (1) bekezdése szerint köteles megfizetni a felperes felülvizsgálati eljárással felmerült költségeit, míg a személyes költségmentessége folytán le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéket a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (1) bekezdése és 14. §-a alapján az állam viseli.

A Kúria a felülvizsgálati kérelmet a Pp. 274.§ (1) bekezdése értelmében tárgyaláson kívül bírálta el.

Budapest, 2014. augusztus 27.

Dr. Orosz Árpád s.k. a tanács elnöke, Dr. Csentericsné dr. Ágh Bíró Ágnes s.k. előadó bíró, Dr. Kiss Gábor s.k. bíró